

TORONTÁL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	120 dinár
Félévre	60 dinár
Hegyedévre	30 dinár
Egy órára	10 dinár

Egyes szám ára fél dinár

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Obilježeva (Zápolya) utca 1.
Szerkesztőség telefonszáma 21
Kiadóhivatal telefonszáma 21
MEGJELENIK MINDENNAPOK, HETFO ÉS
ÜNNEPEK UTÁNI NAPOK KIVÉTELEVEL.

Veliki Bečkerek, 1922.

LI. évfolyam, 103. szám.

Kedd, május 9.

Nincsiy külügyminiszter Genuában.

Genua, máj. 4.

Nincsiy külügyminiszter tegnap este visszaérkezett Santa Margheritába s azonnal felvette a tárgyalásokat Schanzer olasz külügyminiszterrel. A két államférfi ma újból találkozott s ez alkalommal Nincsiy kifejtette kormányának kívánságait a rapallói szerződés végrehajtását illetőleg. Ámbár a tárgyalás eredményéről hivatalos kommunikét nem adtak ki, konstatálhatni, hogy a jugoszláv delegáció körében, ahol olyanok is vannak, akiknek közvetlen benyomásai lehetnek, a helyzetet bizonyos optimizmussal itélik meg. Ezekben a körökben azt állítják, hogy Nincsiy és Beograd között nem forognak fenn oly nézeteltérések, mint amilyenekről a sajtó egy része a külügyminiszter beogradi tartózkodása alatt hírt adott. S ha talán egyes pontok tisztázásra szorultak, Nincsiynek alkalma volt minden félreértést elsimítani s az SHS állam külügyminisztere és kormánya között ma teljes az összhang s az a válasz, melyet Beogradból Genuába hozott, a teljes összhang kifejezése Nincsiy és Beograd között s hozzátehetem, hogy érdekes konkrét javaslatokat tartalmaz. Szabad tehát feltennünk, hogy Nincsiy a szükséges felhatalmazással van ellátva avégből, hogy a bizalmas beszélgetésekből áttérhessen a hivatalos tárgyalásokra.

Kumanudi pénzügyminiszter, ki Nincsiy távollétében állt a delegáció élén, mint már jeleztem, időközben Beogradba utazott, hogy a genuai konferencia első fázisáról tegyen jelentést. Vele együtt elutazott a szakértők egy része is, akik befejezték működésüket.

Az államtanácsosok kinevezése.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, máj. 7.

Az államtanácsosok kinevezése kérdésében még nem történt döntés. A képviselői klubok a jövő hét folyamán jelentik be jelöltjeiket és a benyújtott névjegyzéket a miniszterelnök a király elé fogja terjesz-

A király esküvője.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, máj. 7.

A király esküvőjének programját kidolgozó bizottság naponta ülészik, hogy idejében befejezhesse működését. A feltorlódtól nehézségek közül a legtöbb gondot a lakásprobléma okozza. Annyi bizonyos, hogy a város lakossága az esküvő alkalmából megkésztetresedik, ennek a rengeteg embernek elhelyezése csaknem megoldhatatlan feladatokat elé állítja a bizottságot. Az esküvőre szóló bejelentések még egyre érkeznek a bizottsághoz, a katonaságon és az ezredek kiküldöt-

tein kívül a polgári hatóságok részéről ezernyoleszáz tisztviselő és 270 polgármester vesz részt az esküvőn. A bizottság a napokban összeírta mindazon lakásokat, amelyek vendégek befogadására képesek s így meg van a remény arra, hogy szűken bár, de elhelyezhetik a vendégeket.

Beogradból jelenti tudósítónk: A király esküvője miatt a beogradi egyetemen május 25-én befejezik az előadásokat. A vizgák az esküvő után lesznek.

Oroszország külön tárgyal?

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Genua, máj. 7.

Barthou ma reggel érkezett vissza Genuába és kijelentette, hogy a legjobb kilátások vannak a békés megoldásra.

Genua, máj. 7.

Joffe, aki állítólag tegnap este Genuából elutazott Moszkvába, Berlinben találkozni fog Lenin követével.

London, máj. 7.

(Reuter.) Remélik, hogy a belga külügyminiszter nem ragaszkodik mereven a magatartásához és Franciaországgal együtt elfogadja jelenlegi alakjában az orosz memorandumot, ellenkező esetben Lloyd George valószínűleg elhagyja Genuát és visszautazik Londonba.

Moszkva, máj. 7.

A népbiztosok tanácsa Moszkvában rendkívüli ülésen tárgyalta a Genuába küldendő választ.

Lenin állítólag határozottan azt akarja, hogy a tanácskormány mondjon le a további genuai együttes tanácskozásról és hatalmazza föl Csieserint, hogy Angliában kezdjen külön tanácskozásokat.

Az adriai kikötők kérdése.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, máj. 7.

A minisztertanács tegnap ülést tartott, amelyen a Genuából kapott jelentéseket tárgyalta. A jelentés szerint az adriai kérdés megoldása küszöbön van. A zárai kikötő ügye máris megoldottnak tekinthető, ellenben a Baross-kikötő kérdését az SHS állam valószínűleg a népek ligája elé terjeszti.

Késő este érkezett értesítés szerint Lloyd George tegnap Schanzer olasz

külügyminiszternél az SHS állam és Olaszország között fennálló vitás ügyekben interveniált. Lloyd George az olasz külügyminisztert engedmények tételére igyekezett rábírní. A minisztertanács új instrukciókat küldött dr. Nincsiy külügyminiszternek, amelyben benn foglaltatik az, hogy az SHS állam a rapallói szerződés feltételeinek betartásához ragaszkodik.

teni. Öfelsége a király a jelöltek felét saját hatáskörében nevezi ki, a másik felét a szkupstina választja. Ebben az ügyben a tülekedés már

megindult és minden tartomány képviselői arra törekednek, hogy saját jelöltjüket juttassák be az államtanácsosi állásokba.

A vajdasági községi orvosok fizetésrendezése

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, máj. 7.

A pénzügyi bizottság tegnap tárgyalta az egészségügyi minisztérium költségvetését. Ez alkalommal szóba került a vajdasági községi orvosok fizetésének az ügye. Ugyanis a vajdasági községi orvosok alapfizetését eddig az állam fedezte, míg a drágasági pótlékok terhére a községek viselték. Az állam az alapfizetések fedezésére tizenhárom százalékos pótdót szedett be. A pénzügyi bizottság határozata szerint ezentul a községek fizetik az összes illetményeket. A pótdót, amely tizenhárom százalék volt, tizenöt százalékban állapította meg a bizottság és ezt kizárólag csak a Vajdaságban szükséges egészségügyi anyagok beszerzésére lehet fordítani.

A kisentente Genuában a többséghez csatlakozik.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, máj. 7.

Jól értesült körökben állítják, hogy az utódállamok kormányai oly értelmű utasítást adtak genuai delegátusaiknak, hogy a franciák politikáját támogassák. Amennyiben azonban a többi állam bizottságai ellenkező, de egységes álláspontot foglalnak el, csatlakozzanak a többséghez. A parlamenti körökben arról is beszélnek, hogy egyes frakciók interpellációkat nyújtanak be a szkupstinának a genuai konferenciára vonatkozólag.

Az új választói törvény.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, máj. 7.

A radikális és demokrata képviselői klubok vezetőférfiai tegnap értekezletet tartottak a miniszterelnöki palotában. A tanácskozás egész napon át tartott. A radikális klub részéről Trifkovity Márk, Jovanovity Ljuba, Gyurity Marko, Trifunovity Misa és Markovity Lázár, a demokraták közül pedig Marinkovity Voja, Timosevity Koszta és Velykovity Voja képviselők vettek részt az értekezleten. Dr. Marinkovity Voja megbízást kapott a kormánytól, hogy egy választói törvénytervezetet készítsen.

Dr. Marinkovity az általa elkészített tervezetet az értekezlet elé terjesztette és egyuttal részletesen is

mertette az általa javasolt választói rendszert. Hosszabb vita után megállapította az értekezlet, hogy az ismertett tervezet elfogadása esetén zavart okozhat a képviselői klubok tagjainak fegyelmében és az állam vagy nehezen, vagy egyáltalán nem juthatna szolid többséghez.

A kormányzópárti képviselők klubjai ebben a kérdésben május hó tizedikén fognak dönteni.

Az ujoncok szerezzék be idején okmányaikat.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, május 7.

Saját érdekükben figyelmeztetjük azon nemszláv hadköteleseket, akik 1898-ban születtek, hogy szerezzék be idejében a katonai szolgálati idejükről szóló dokumentumokat. Ha pedig ilyenek nem volnának a birtokukban, jelentkezzenek három tanuval a városi főjegyzői hivatalban (régí városháza I. emelet) ahol jegyzőkönyvbe mondják és a három tanu aláírásával állítják, hogy mennyi ideig szolgáltak a régi osztrák-magyar hadseregben.

A nevezetteknek erre az írásra vagy bizonylatra feltétlenül szükségük lesz és annak mielőbbi beszerzését nem győzzük eléggé tanácsolni. A szolgálati idő megkezdése, illetve a bevonulás dátuma ma még bizonytalan, de könnyen meglehet, hogy a rendelet máj. 10-ára megérkezik és csak rövid terminust tartalmaz, ebben az esetben elkésnének azok, akik most időt engednek maguknak a szükséges iratok beszerzése körül. A bizonylat alapján ugyanis redukálhatják vagy esetleg teljesen elengedhetik a katonai szolgálatot.

Az 1899-ben született nemszláv hadkötelesek közül azok, akik mint egyéves önkéntesek szolgáltak a volt osztrák-magyar hadseregben és a tiszti vizsgát sikerrel letették, szintén jól teszik, ha összegyűjtik erre vonatkozó irataikat.

A városi jéggyár javítása.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, máj. 7.

Megírta a „Torontál”, hogy a Lange és Társa cég két mérnöke alkuban áll a várossal a városi jéggyár renoválását illetően. A két mérnök több napra terjedő szakértői szemléjét befejezte és összeállította a költségvetést a javításhoz szükséges anyag áráról és az alkalmazandó munkaerő kiadásairól. Eszerint az anyag költségei nyolcvan, esetleg száz ezer dinárt tennének ki, a munka pedig kétszázötvenezer dinárba kerülne. Hogyha a javításhoz azonnal hozzáfognak, úgy a jéggyár öt, esetleg hat hét alatt üzemképes lesz.

Amint látjuk, a javítás körül felmerülő költségek tetemes összegre rugnak, amelyek súlyos terhet jelentenek a város költségvetésében. Azonban Alekszies Bogolyub polgármester a jéggyár helyreállítási munkáit úgy tervezte a mérnök-

Beograd ujjáépítési tervének bányási építész a nyertese.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, máj. 7.

A „Torontál” legutóbbi számában megírtuk, hogy Beograd közsegítanása pályázatot írt ki a város ujjáépítésére, a beérkezett pályamunkákat pedig tegnaptól kezdve a közönség számára kiállította. A júri ma délelőtt szépszámú közönség jelenlétében felolvasta a huszonkét pályamű feletti határozatát.

Az első díjat három wieni archi-

tektus nyerte, a 2-ikat egy párisi francia építész, aki „urbs magna” jelige alatt küldötte be pályaművét. Harmadik lett Forbát Imre budapesti építész-mérnök.

A negyedik helyre bányási építész került. A nagy kitüntetésre ugyanis a bizottság Zoborszki Gyula vrsaci építész taláta a legilletékebbnek, akinek pályaműve „Vojvode Misity” jeligével szerepelt.

Ujra egy bombamerénylet.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Budapest, máj. 7.

Tegnap délután újabb kézigránatos bombamerénylet történt. A Timot-utcai laktanyában két ismeretlen fiatalember kézigránatot dobott egy Balogh Ferenc nevű katonára, aki súlyosan megsebesült. A két

fiatalembernek sikerült elmenekülnie. A nyomozást vezető katonaság és rendőrség megállapította, hogy a merénylők 18—19 év közötti munkásruhájú suhanok voltak. A nyomozás folyik.

kökökkel, hogy az nagyobb teljesítő-képességgel bírjon, mint a multban és így fokozottabb jövedelemre van kilátás, úgy hogy kilátás van arra, hogy a költségvetés ezt a megterhelést néhány év múlva kiheveri.

A városi tanács a városi vágóhídi bizottsággal egyetemben két ülésben beható tárgyalás alá vette a Lange-cég szakértőinek javaslatát és a jéggyár javítását illetően a szerződést már meg is kötötte.

A Lange-cég Cseben dolgozó szakmunkásait néhány nap múlva Beeskerekre hozzák, hogy a munkát nyomban megkezdjék.

Egy magyar álhírlapíró szédelgése Bécsben.

Koburg Lujza újabb afférje.

A Torontál wieni szerkesztőségétől.

Wien, máj. 7.

A bécsi rendőrség a budapesti rendőrfőkapitányság megkeresésére a napokban letartóztatta Székács Béla dr., állítólagos volt budapesti újságíró. Székács már hónapok óta Bécsben élt és a hietzingi Parkhotelben lakott. Állandóan nagy lábon élt, sokat költekezett és megnyerő modorával a legjobb társaságokba is sikerült befurakodnia. Éppen ezért letartóztatása nagy feltűnést keltett. A letartóztatás előzményeiről és okairól a következőket sikerült megtudnom:

A letartóztatást a budapesti rendőrfőkapitányság azért kérte, mert Székács 1920-ban Erényi Béla gyógyszerésztől, a Diana gyógyszerár tulajdonosától és a hasonló nevű ismert sóborszesz készítőjétől 350.000 magyar koronát kicsalt. Székács letartóztatása után kihallgatása alkalmával kijelentette, hogy jelenleg Koburg Lujza titkára. 1920-ban is avval foglalkozott, hogy a szorult helyzetben levő volt hercegnő részére pénzt szerezzen és ezért Erényitől 350.000 koronát kért kölcsön. Eré-

nyitől nem magyar koronákat, hanem lebélyegzetlen osztrák-magyar bankjegyeket kapott. Ezt az összeget átadta Koburg Lujzának és arról Erényit értesítette, így tehát csalásról vagy sikkasztásról szó sem lehet. A bécsi rendőrség a letartóztatott Székács kérésére kihallgatta Mattachich Gézá, Koburg Lujza egykor sokat emlegetett barátját, aki most is együtt él Hietzingben a volt hercegnővel. Mattachich Koburg Lujza nevében mindenben megerősítette Székács vallomását. Mindazonáltal, míg a budapesti rendőrség újabb megkeresése nem érkezik meg, Székácsot előzetes letartóztatásba helyezték és bezárolták a Landesgericht fogházába.

A Svetschinsky-Mitropán hangverseny.

A szombati hangverseny a teljes szürkeség jegyében folyt le. Gyöngé, hangulat nélküli publikum s nem megszokott orosz előadók. Az eddig hirdett orosz hangversenyeknek különös varázsuk abban a köztudatban állott, milyen hatalmas anyaggal rendelkezik az orosz vokális zene. Szombaton ennek nyomát se láttuk. A drámai soprán, Svetschinsky asszony még elfogadhatót nyújtott, különösen a Sámson és Delila áriájában, később ő is berekedt s műsora utolsó számát már nem is énekelte. Mitropán ur ellenben, bár sok igyekezettel s néha fel-felcsillanó ének-készséggel, de annál kevesebb hanggal énekelte. Egy jobb kuplé előadására megfelelő hanggal rendelkezik, de klasszikus muzsikára? Talán valamikor régen. Az énekközöket Boschkorish asszony ballerinai szerepben, egy allegória s pár nemzeti tánc bemutatásával töltötte ki.

HIREK

Torontálvármegye az oroszországi éhezőkért. Az oroszországi éhezők segélyezésére megindult mozgalom a vármegye egész területén a befejezéséhez közeledik. A gyűjtések megyeszerte nagyjában befejeződtek, az egyes járások és községek hozzájárulása most folyik be a központi bizottság pénztárnokához. Az eddig beérkezett összegekből 200.000 dinárt a bizottság a múlt héten már átutalt az orosz segélyakció beogradi központjához, legutóbb pedig 9000 dinár aprópénzt juttatott ugyanoda. A mai napig részben már beérkezett, részben pedig jelzett hozzájárulások betudásával a megyei akció eddigi összeredménye 288.487 dinár 88 para.

A vasúti műhely munkásainak bérmozgalma. Az állami, megyei és városi alkalmazottak mindannyian megkapták már a felemelt drágasági pótlékot és a felemelt fizetéseket, egyedül a beeskereki vasutasműhely munkásait mellőzték a nélkülözhetetlen illetmények kifizetésénél. Azért a munkások elhatározták, hogy május 9-én, kedden este fél hat órakor a Munkás-otthonban szakértekezletet tartanak, melyen részletesen megbeszélnek azokat a lépéseket, amiket anyagi helyzetük érdekében tesznek.

Ottó közjogi helyzete. Budapesti jelentés: Illetékes helyről cáfolják, hogy a kormány Teleki Pál utján a legitimista vezetőpolitikussokkal tárgyalásokat folytatott volna Ottó főherceg, néhai Károly exkirály fia közjogi helyzetének tisztázására. Tény az, hogy a kormány a királyi család anyagi helyzetének precizírozása ügyében tárgyal.

Magyar misszióállomás Kínában. Romából jelentik: A magyar jézsuitársasági rendtartomány megbízást kapott, hogy Kínában állítson föl egy misszióállomást.

Tisztviselő keres diákokat, ki esti órákban szerb nyelvtanításra vállalkozik. Cim a Torontál kiadóhivatalában.

Köszönetnyilvánítás. A Zselje-nicsarski Sport-klub Veliki Beeskereki vezetősége ezton mond alantí uraknak hálás köszönetet azért, mert nevezettek 100—100 dináros adományukkal alapító tagokul beiratkoztak s így lehetővé tették ezen klub megalapítását. Mocity Sándor, Oroszi Izidor, Scheiring Gusztáv, Glaug József, Schwirtlich Alajos, Steinitzer Géza, Dojkovity és Petrovacscki, Gyuricsin Radovan, Országos Raktárházak, Stefanovics Joca, Müller Vilmos, Szerb kereskedelmi r.-t., Cseh Kálmán, Gergely Samu, Eckstein János, Gyukity Milivoj, Daun-cég, Fendler József, Beno József, Fenyves Izsó, Deutsch Márton, Prometno D. D., Wilhelm Teodor, Kohn Ignác, Braun Marcell, Bergenthal Dezső, Szállítványozási r.-t. Bénes Mihály, Osztó János, Olajgyár r.-t., Hazai malomipar r.-t., özv. Guttman Jakabné, Heller Mór, Jung Pál, Komlós és Székely, Bencez Miksa, dr. Sztajity János, Demko Milosevity.

Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál, Veliki Beeskerek. Telefon-szám 329.

Atutalásokat és csekk kiírásokat — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár, valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl a Nagybecskereki Takarékpénztár, Veliki Becskerek, Korona-szálló épület. Telefon 16. szám.

A zagrebi cégbejegyzési hivatal a „Palma kaucuk d. d.” zagrebi cég megalakulását jelenti, mely alakulás szerenésesen állítja a külföldi szakköröket hazai érdekek szolgálatába. Mégkezde működését a „Palma” kaucuk-készítmények eladásának szervezésével, további célkitűzésében a hazai szakipar fejlődését remélhetjük. — Az igazgatóságban helyet foglalnak: Weinberger Hugo, a Wiener Bankverein zagrebi fiókjának igazgatója. Haas Adolf, a Palma Kautschuk G. m. b. H. képviselője és dr. Schwarz Lajos, a Francia-Szerb Bank zagrebi fiókjának igazgatósági tagja. Az intézet vezetésével dr. Glancz Marcel lett megbízva

A miskolci főrabbi megtiltotta a zsidóknak, hogy a választásokon szavazzanak.

A „Torontál” miskolci levelezőjétől.

Miskolc, május 7.

Miként ismeretes, a budapesti kormány rendelete értelmében a választások második turnusát június 3-án tartják meg. Ez a nap szombatra esik és ugyanekkor zsidó pünkösd is lesz. A miskolci zsidók között ezért a kormány rendelete nagy izgalmat keltett. Austerlitz Sámuel főrabbi a „Reggeli Hirlap”-ban a következő nyilatkozatot tette:

— A zsidó vallás tiltja az írásmunkákat a szombati napon. A miskolci zsidóság nagy része orthodox és vallásának törvényeit betartja, ezért kizártnak tartom, hogy a vallását hiven követő zsidóvallású szavazópolgár az írásbeli munkával járó szavazati jogával éljen. A belső kerületben mintegy ezer azoknak a zsidóvallású polgároknak a száma, akik a szombat tilalmát hiven betartják. A város külső kerületében azonban sokkal több, mert az orthodox hívők túlnyomó része itt lakik. A zsidóságot a szombati írástiltalom alól nem lehet egyháziilag felmenteni, sem pedig őket a szavazásra kötelezni, hiszen a korábbi szentesített törvények is védik a zsidóság ezen jogát, amennyiben őket szombati napon törvénybe idézni nem lehet.

A miskolci ellenzéki jelöltek mozgalmat indítottak aziránt, hogy a szavazás színes lapokkal történjék, mert így a titkos kerületekben a zsidóknak nem kell a jelöltek neveit a szavazólapra írni s ebben az esetben szavazhatnának. Miskolcon most kíváncsian várják, hogyan fog a magyar kormány ebben a nem-mindennapi érdekes ügyben dönteni.

A német-orosz szerződés kulissza-titkai.

Gazdag lakomák a bolsevik követnél. — Kraszin Rathenau alkalmazottja volt.

— A „Torontál” Genuába kiküldött tudósítójától —

Genua, máj. 7.

Az „A béke nélküli Európa” című könyvében Nitti, volt olasz miniszterelnök is megállapítja, hogy a németeknek Bismarck óta nem volt diplomatájuk, sőt Bülow herceg képességei által sinesen valami nagyon elragadtatva. Csodálatos dolog, hogy egy 70 milliós nemzetnek legkritikusabb napjaiban nincsen nagyságához méltó képviselője. Ha az ember figyelemmel kíséri a genuai játékokat, kénytelen megállapítani, hogy a német nép és vele egész Középeurópa azért nem tudja a boldogulás útját megtalálni, mert hiányzik az a férfiú, aki a legkedvezőbb, központi fekvésű birodalom és a világ elismerten legkulturáltabb népének, a német népnek az érdekeit tudja kellőképpen képviselni. Wirth József német kancellár, a meggyilkolt Erzberger Mátyás politikai tanítványa, tanítómesterének nivóját nem érte el. Wirth kancellár igazán nem disze a német kancellári széknek. Az ő világpolitikai látóköre nem haladja meg a német matematikai tanár látókörét. Konzekvens, mint egy matematikus még akkor is, ha ez a konzekvencia a nemzet hátrányára van. Ez a férfiú ment el Németország képviselőjében Genuába. A másik képviselőt, Walter Rathenaut már mindenütt ismerik, úgy hogy már csak a harmadikról kell néhány szót mondanom. Az orosz-német szerződés atyja báró Maltzan, a német külügyi hivatal keleti osztályának vezetője. Báró Maltzan, aki évek óta tart fenn szoros összeköttetést a bolsevikokkal, mecklenburgi származású. Midőn Rathenau rábizta a külügyi hivatal keleti osztályát, a „Berliner Tagblatt” azt írta, hogy Németország politikája végül határozott irányba fog terelődni. Ami most nyíltan meg is történt. Maltzan báró, aki egyébként karrierbeli diplomata, a legszívesebben baráti viszonyban állott a később Berlinből kiutasított Vigdor Koppal, Szovjetország berlini követével. Ez a barátság oly közvetlen volt, hogy a báró és neje gyakran megjelentek a szovjetkövet rendkívül változatos étrendű vacsoráin és épp oly gyakran látták a vörös diplomatát is vendégül. A mecklenburgi báró ur vezette Koppné „Öexcellenciáját” és a vörös követ ur a nemes bárónót az asztalhoz. A müncheni „Augsburger Abendzeitung” hónapokkal azelőtt megírta, hogy egyik ilyen vacsora alkalmával Kopp Vigdor ur titokzatos csomagot nyújtott át Maltzan bárónak, aki szenvedélyes mügyűjtő hírében áll. Midőn a bárónó a csomagot kíváncsian felbontotta, gyönyörű kínai vázát pillantott meg, egyike ama ritkaságú vázáknak, aminőket a carskojeszelói cári vázagyűjteményben lehetett egykor látni. Rossz nyelvek azt beszélik, hogy ez a gyönyörű és ritka ajándék még növelte Maltzan báró barátságát. A német-orosz szerződés kulissza-titkai közé tartozik a német delegáció egyik tagjának, Melchior bankárnak párisi útja. Melchior, Max Warburg

bankár társa a novemberi forradalom után már képviselte egy ízben Németországot külföldön és pedig Versaillesben. A rapalloi szerződés nyilvánosságra hozatala előtt Melchior Párisba utazott, nyilván azért, hogy az ottani bankárokat a Marcus Rothschild, Shabotinsky és Lazard cégeket idejekorán tájékoztassa. Melchior képviselte Rathenau urral Németországot Genuában. Az orosz delegációnak egyik főembere Genuában Kraszin, aki az A. E. G. vagyis Rathenau Allgemeine Electricitáts A. G.-jának volt az alkalmazottja. A főszerepet azonban ott is nem Csicserin játszta, hanem Litwinow, miként nem Wirth, hanem Rathenau az igazi delegátus. Ezek csinálták a német-orosz szerződést, amely az egész konferencia irányát megváltoztatta. Szükség volt erre a szerződésre? Oroszországnak igen, Németországnak azonban nem. A mai Németországnak semmi néven nevezendő előnye nem lehet a mostani, illetve Szovjetoroszországtól. A kincsekben gazdag Oroszországot először talpra kell állítani és csak azután lehet munkaképessé tenni. Ha Németország fel akarná építeni Oroszországot és rendbehozni vasútjait, rengeteg pénzt kellene befektetnie, ami Németországnak nincsen. De feltéve, hogy a tőke hajlandó lenne a szovjet számára a pénzforrást megnyitni, akkor is munkaerőre volna szükség. Ki biztosítaná azt, hogy a német munkások és mérnökök el is végezhetik az építési munkáját? A szovjet hatalma csak Moszkva és környékére terjed, mert azontul az ugynevezett békés anarchia uralkodik. A szovjet nem védelmezheti meg a német munkásokat, miként nem védelmezhetette meg azt az amerikai emberbarátot sem, aki az orosz éhbirodalomba utazott, hogy az éhséget tanulmányozza és akit az éhes nép szöröstül-bőröstül megevett.

Oroszország csak akkor termelhet újra, ha vetőmagot kap. De ki adja ezt a vetőmagot? És ha Amerika hajlandó is lenne a vetőmagot szállítani, ki biztosítja az amerikaiaknak, hogy a vetőmagot el is vetik. Ott, ahol a nép annyira éhes, hogy az amerikai delegátust elevenen eszi meg, kevés kilátás van arra, hogy a vetőmag rendelkezési helyére kerüljön. Ezzel az Oroszországgal kötött békét valóban nem volt érdeke Németországnak. Az orosz-német szerződésnek semmiféle gyakorlati haszna nincsen, már azért sem, mert a mai Németországnak nincs közös határa Oroszországgal. Oroszország és Németország között ott vannak a Breszt-Litovszkban életre hívott két határállamok, Esztország, Litvánia, ott van Lengyelország, amely államok mind francia befolyás alatt állnak és természetes gátat alkotnak a német törekvések ellen. Ha az ember a németeket kérdezi, hogy miért vannak annyira elragadtatva a német-orosz szerződéstől, azt a strotyp választ kapja: „A békeszerződés megkötése óta egyetlen határozott lépést nem tett a német diplomácia. Versaillesből, Spaan, Brüss-

selen, Londonon keresztül Cannesig nem tettünk egyebet, mint „nem”-et mondtak s tovább húztuk az igát”. Más oldalról azt mondják, hogy az orosz-német szerződés óriási erkölcsi siker, mert sikerült Franciaországot még jobban izolálni. Ez az állítás nem felel azonban meg a tényeknek, mert nem Franciaországot, hanem Németországot izolálta Rathenau—Wirth. Németország elárulta szándékát, úgy, hogy ellenségei, Franciaország, Lengyelország, Csehország megépíthetik a védőbástyákat. A szerződést orosz sürgetésre hozták husvétkor nyilvánosságra, ami nemcsak hogy nem volt diplomatikus, mert az ember nem adja ki mindjárt a játék elejét ütőkártyáját, hanem egyenesen tapintatlan eljárás volt. Ennek a tapintatlanságnak tulajdoníthatja Németország, hogy Barthou Factához intézett jegyzékében szokatlan hangon beszélt a német republika képviselőiről. Rathenau és Wirth természetesen azt is zsebre vágták...

IRODALOM.

„Tiszamentén”.

Lovász Pál verseskötete.

Leginkább kétféle irányt követnek költőink manapság. Az egyik az új, sőt legújabb irány, amelynek művelői vad iramban törtetnek előre utjukon és gátat, akadályt, formát nem ismernek el a költészetben. Náluk nincs válogatás sem szóban, sem gondolatban, sem formában. A másik irány követői azt tartják, hogy a költészetnek megvan a maga ténye, a mag tradíciója, azt nem lehet elválasztani a széptől, a jóléstől s így szoros összefüggésben van elsősorban a formával, a ritmussal, az ütemmel, a hangsúlylyal, de még sok esetben a rimmel is.

Lovász Pál „Tiszamentén” című verseskötetében az utóbbi irány mellett tett vallomást. Ujat, szépet, érdekeset törekszik adni, de amellet nem erőszakolja a mindenáron való rendkívül. Nem hajhássza a hatást kinnal kigondolt ultramodernséggel. Természetesen, könnyedén bugyog ajakán a dal, ahogy azt a való emberi érzés sugallja, ahogy az ihlet adja és ezeket a dalokat élvezhető, tetszetős formába önti. Érthető alakzatokkal, eleven képes kifejezésekkel keresi az utat a szívhez és a lélekhez. És eléri a célját. Gyönyörködött, mert szép az, amit alkotott. Ritmikája lágy és behizelgő. Rímei tiszták és csengőek. Az egész művét az emelkedett költészet tiszta légye lengi át.

Nem megrovásként, hanem figyelmeztetésként jegyezzük meg, hogy a „Tiszamentén” versei túlnyomó részben szonettek. Azért, jóakarattal legyen szabad Lovásznak azt ajánlani, hogy jövőd kötetében művelje a versköltészet más formáit is. A tehetsége, az érzéke meg van hozzá — ez kétségtelen.

A könyv Radoszavlyevics könyvnyomdájában Stari Becsejen jelent meg, kiváló nyomással, izléses címlappal.

más.

Svájc megszünteti a beutazási engedélyeket.

A „Torontál” wieni tudósítójától.

Wien, máj. 7.

Miként a „Torontál” bécsi szerkesztője illetékes diplomáciai forrásból értesül, a svájci szövetségi tanács avval a tervvel foglalkozik, hogy a beutazási engedélyeket megszünteti. A megszüntetés nem egy általános rendeletben fog megtörténni, hanem a svájci kormány esetről-esetre, ha egy állam ilyen kéréssel fordul hozzá, rendeletet fog kiadni, amelyben az illető állam polgárai részére a beutazást korlátozó rendelkezéseket megszünteti. Így tehát minden államnak külön kell kérni, hogy polgárait mentesítsék a beutazási engedélyek alól.

Beszélgetés a visszautasított török delegátusokkal

A „Torontál” genuai konferenciára kiküldött tudósítójától.

Genua, máj. 7.

Ma már tulajdonképpen nem is érdemes arról beszélni, hogy mi történt a tengerparti nagy európai konferencián. Ha eddig akadtak, akik a pesszimizmust jogosulatlanul tartották, és még mindig eredményeket fűztek a konferenciához, azokat is meggyőzhették az előrelátott fejlemények, hogy a genuai konferenciának is az lesz a sorsa, mint a többi elődeinek, hogy eredmény nélkül fog feloszlani. Mert az ugyan aligha számíthat eredménynek, ha majd de Facta szép frázisokkal és kenetteljes ígéretekkel befejezettek nyilvánítja a tanácskozásokat. Mert egyéb most már nem várható. A franciák még mindig dühöngenek az orosz-német egyezmény miatt és objektíve nézve a dolgokat, nem is lehet azt állítani, hogy alaptalanul. A franciák magatartása a németekkel szemben ugyan már évek óta igen felháborító volt és elfogultság nélkül lehetetlen volt nem a németek pártján lenni. Most azonban, bármit is csinálnának, igazuk lenne. A németek elhamarkodták a dolgokat. Semmi esetre sem lett volna szabad a franciákat az orosz szerződés fait accompli-jával provokálni. A franciáknak most okuk van arra, hogy ismét tele lármázzák a világot a német erőszakossággal és könnyen visszaszerezhetik a külföld már-már elvesztett szimpátiáit. Franciaország a genuai konferencián izolálva állott és még Németország is aránylag sokkal kedvezőbb helyzetben volt. Most azonban a legtöbb kormány eliteli Németország eszelekedését és igazat ad a francia rekriminációknak. Így tehát sok eredményt most már igazán nem várhatunk Genuától. Örölnünk kell, ha a tanácskozások botrány nélkül fognak befejeződni és a genuai „béke”-konferencia nem

fog újabb konfliktusokat okozni. A németeknek kétségkívül nem volt az a szándékuk az orosz szerződés megkötésével, hogy a franciákat provokálják. Azonban rossz diplomatáknak bizonyultak, mint már oly sokszor. Elhirtelenkedtek és elügyetlenkedtek a dolgot. Ilyen körülmények között igazán nem lehet már a genuai konferenciával kedvvel foglalkozni. Talán már sokkal nagyobb fontossággal bírnak azok a dolgok, amelyek a genuai konferencia keretén kívül játszódhatnak le. Így például a kisázsiai török események. A kemalista kormány, miként ezt már táviratok világgá röpitették, megbízottakat küldött a genuai konferenciára. Habár a franciák előre megmondták, hogy nem ülnek egy asztalhoz a törökökkel, az európai béke érdekében mégis kívánatos volna, hogy a kemalista delegáció is részt vegyen a konferencián. Hisz utóvégre, ha az oroszokkal, akik az egész társadalmi rendet felforgatták, lehet tárgyalni, akkor a törökökkel, akik nem akarnak egyebet régi országuknál, szintén lehet. A francia terror azonban győzött és a kemalisták hiába jöttek Genuába. Hiába jöttek, mert nem engedték őket a tárgyalóasztalhoz. Ők azonban emiatt egy cseppet sincsenek elkecserepedve.

— Nem jöttünk hiába! — mondotta a kemalista delegáció egyik vezetője, aki megkért, hogy hallgassam el nevét nyilatkozatának kényes természete miatt. — Nem jöttünk hiába, sőt genuai utunktól nemzetünkre nézve nagy eredményeket várunk. Így legalább az egész világ előtt nyilvánvalóvá lett, hogy a „győztes” nyugati hatalmak egyáltalán nem gondolnak a komoly békére. Ez csak frázis náluk. Lloyd George egyenlő jogu népekről szaval. Könnyű neki. A németeket, magyarokat és bolgárokat teljesen lefegyverezték, azt csinálnak velük amit akarnak és ezeknek a népeknek mindehhez jó képet kell vágni. Ha nem vágnánk jó képet, akkor jönnének a büntető szankciók. Így azonban mindenre azt mondhatják: „Igen!” és így egyenrangú felek lehetnek a zöld asztalnál. Az oroszok viszont más okból vehetnek részt a konferencián. Az entente már belátta, hogy Oroszországgal nem bír. Elismerte tehát tárgyalófélnek. Egy pillanatig sem szabad azonban azt hinni, hogy az entente az orosz megbeszéléseket komolyan veszi és az esetleges határozatok mellett ki is fog tartani. Erről szó sincs. Ha hatalmában lenne, azonnal felborítana mindent. Mi azonban mindezt jól tudjuk és nem akarjuk sem Oroszország szerepét játszani, sem Németország vagy Magyarország sorsára jutni. Mi igazunkat akarjuk, ezt hatalmunkban van fegyveresen is kiküzdeni és ezért velünk nem állanak szóba. Ez azonban bennün-

ket egy cseppet sem izgat. Az entente csakhamar be fogja látni, hogy igen rosszul eszelekedett, amikor nem engedett bennünket a genuai konferencián részt venni és örülni fog, ha majd mi szóba állunk vele.

A török delegáció egy másik tagja megjegyezte, hogy az angorai kormány valószínűleg proklamációval fog fordulni az összes kulturnemzetekhez és ebben ki fogja fejteni, hogy Törökország kész volt tárgyalni a béke és Európa ujjaépítése érdekében, azonban brutálisan visszautasították. A visszautasításból folyó következményeket az angorai kormány elhárítja magáról és a bekövetkező dökért az ententeot teszi felelőssé.

Ezen érdekes közlés után eltávoztam a török delegáció köréből azzal az aggodalommal, hogy az elszánt törökök még sok akadályt fognak gördíteni Európa ujjaépítése elé. W. Ak.

Sport

Szombaton délután 2 órakor az Obility női hazena csapata a Kadima hazena csapatával mérkőzött. Eredmény 3:3, (2:1). Bíró: Zdelar Lyubomir.

Utána Obility—Vasutas Sportklub játszott barátságos mérkőzést. Eredmény 0:2, (0:1). Bíró: Jovánovics (Hask)

Vasarnap délután a kikindai Kac és a becskerekai Viktória közt folyt a harc a bajnokságért. Eredmény 1:0, (0:0). Bíró: Mázics (Bácska). Előmérkőzés: Ratarszki—Viktória 1:1, (1:0).

Ökrök eladása.

A rogendorfi (Bánát) uradalom állami biztosa az igazságügyi minisztérium S. 3328/922. sz. rendelete értelmében folyó hó 27-én d. e. 11 órakor nyilvános árverésen 11 darab magyarfajta ökröt ad el. A kikiáltási ár kilogrammonként élő súlyban 3 dinár.

A bánatpénz legkésőbbén folyó évi május 27-én d. e. 10 órakor tendő le az állambiztos irodájában. A bánatpénz 2000 dinár. A feltételek naponta betekintheők az állambiztos irodájában.

Az árverés a vevőre nézve azonnal, az államra nézve csak akkor érvényes, ha azt az igazságügyi miniszter jóváhagyta. 84. sz.

ELADÓ: Szivógázmagánjáró Traktor, 35 HP
Máv gyártmányu, teljesen új, 8 napja érkezett a gyárból; 25 lóerős ugyanaz 5 éves üzemből; 100 lóerős stabilgőzgép üzemből; 130 lóerős félstabil Wolf gőzgép, gyárból érkezett; 1 komplett villanytelep 2000 lángra. — Megvételre keresek 2 Diesel-motort 40—60 HP.
NAGY SÁNDOR, Topola (Bácska). 762

Eladó

a Köztisztv. Fogy. Szövetkezeténél

3—400 db használt cukor-, kávé- és rizses-

zsak.

751

Jöjj és láss! Maradékok!

Mindennemű maradékok kaphatók a legolcsóbb árban a „Ményasszonyhoz”. Szövet, delén, batizst, kreton, barchet és selyemmaradékok is. Mindennemű nyári kézműáru szintén megérkezett.

Pontos és gyors kiszolgálás. — Tisztelettel

Pera Radovanovity,
a „MENYASSZONYHOZ”

Figyelem! Kárpitosok: Afrikot, butorsodronyokat; Kovácsok: Vas, kocsiengely, különféle bádóg stb. szükségletüket legolcsóbban beszerezhetik 748

Pavle Pavlović vaskereskedésében
Veliki Becskerek, Zsitni trg (Buza-ter)

ESSENCET

tiszta szeszből főzött 10% hydrates, egészségre jóhatású békebeli minőségűt, legolcsóbban Stark Béla sentai cseetgyára ajánl. — Telefon: Senta 103

Gépolaj

gőzgép és cséplőgépek részére, a legolcsóbb árban, kicsinyben és nagyban kapható: 744

CSEDA DOROSZLOVAC
fűszer- és csemegekereskedésében
Veliki Becskerek, Kralja Petra trg

Használt 763

ajtók és ablakok

jutányos áron azonnal kaphatók

Bukovácz István divatáruházában
Veliki Becskerek.

2000 koronát

fizetek annak, ki részemre a város valamely forgalmas helyén üzletelhelységet szerez, áruaktárral vagy anélkül: 747

Cím a „Torontál” kiadóhivatalában

Bizalmi vagy vezető állást

keresek helyben oly életképes üzletnél vagy vállalatnál, hol szükség esetén tőkém is befektetném. Szíves megkeresések „Komoly” jellegűre a „Torontál” kiadóhivatalába. 748

Ne felejtse el,
hogy a legjobb

házikoszt

csak a **Kotárka**
vendéglőben kapható.

Heti vagy havi abonnenseket elfogadok. — Minden vasárnap délután díjtekeverseny!

Jó ételekről és italokról gondoskodik 768

ifj. Huszár István,
„Kotárka”-vendéglős.